Број 153. У Новом Саду, у петак 15. (28.) јула 1911. Година XLVI.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Куенова влада — противник општег бирачког права.

Пре избора посланика за угарски сабор говорио је данашњи министар-председник гроф Куен, да ће му један од најречитих послова бити измена нашег изборног закона а у духу општег бирачког права. То обећање Куенове владе ушло је и у престону беседу. Ала после избора је Куен окренуо опаклију. Сада му није најречитији посао уважање општег бирачког права, него повећавање војске и умножавање и онако већ огромних трошкова за војску. Опште бирачко право и не мисли да уводи, иако отворено неће да призна јер се боји огорчења, које би така изјава изазвала у јавном мнењу. Док се не покупе потребни подаци на основу последњег пописа народа, дотле бајаги не може Куенова влада да изради законски предлог о општем бирачком праву Влада ће се већ старати, да се ти подаци још дуго не покупе. И за уређење војске били би потребни подаци на основу последњег пописа народа, али Куенова влада није чекала на те податке, него тражи да се од сада сваке године уврсти у војску по 50 хиљада војника више него до сада и да се троши још неколико стотина милиона круна. Куенова влада обмањује јавно мишљење, да ће после уређења војске доћи на дневни ред бирачко право. Можда ће и доћи на дневни ред, али сад се већ јасно види, да Куен не мисли да уведе опште бирачко право.

Куен то прије додуше, али један од угледнијих његових присталица изнео је у бечком листу „Наје Фраје Пресе“ оно што мисле Куен и његова странка. Пре свега они не пристају да се опште бирачко право веже за законске предлоге о војсци. Као што је познато, Јустова странка и социјалисте траже да се најпре уведе опште бирачко право, па онда нови сабор да реши о уређењу војске. У Бечу пак постоји струја, која би пристала на уговор с опозицијом, да се одмах уведе опште бирачко право. То значи, да се и народу даду права кад му се већ намећу терети. О томе неће ни да чују Тиса и Куен, јер не пристају на опште бирачко право. А онај угледни члан владине странке поручује опозицији, да сада не тражи опште бирачко право, него тек онда, када буду усвојени законски предлози о војсци. Само што опозиција зна, да онда влада неће дати ништа, па неће да наиђе на тај лепак. Но и онда не мисли Куенова влада, да уведе опште бирачко право свуда, него само у варошима и где има индустријских радника. Влада хоће постепено да уводи опште бирачко право. Боји се зар да се народ не разболи, ако свиђ добију опште бирачко право! Али и за ову мрвицу хоће Куенова влада да се богато наплати. Тражиће промену саборског пословника у правцу, да јој опозиција не може ни у чему сметати. Кад би се опште бирачко право завело само по варошима, онда би влада и даље могла новцем и васиљем себи да ствара већину, а имала би још и згодан пословник да може спроводити, што желе они из Бечa.

Тај члан владине странке мисли да ће застрашити опозицију, ако јој попрети, да ће влада спровести пооштрење пословника и пре, ако се не окане опструкције. Али се тих претња нико не боји. Огорчење грађанства одуваће Куенову владу, која не само што намеће грдне порезе у крви и новцу, него се против и општем бирачком праву и спрема се да угуши слободну реч у сабору. Сад су сви начисто, да Куенова влада не мисли уводити опште бирачко право, па зато је дужност свих истинских пријатеља слободе и равноправности, да устану најодлучније против Куенове владе. Треба уверити Тису и Куена да су слаби и преслаби да спрече победу напредних мисли.

Писмо из Загреба.

(После закључка хрватско-српске коалиције. — Правашка слога. — Распуст хрватско-славонског сабора).

Закључци хрватско српске коалиције примљени су са мешовитим осећајима. Коалиција није никог могла да задовољи. Хтела је да надлицитира и владу и праваше. Тражи финансијалну и економску самосталност, дакле више него Томашић, али ипак признаје нагодбу од 1868 године, а то је криво правашима. Позивом свих српских и хрватских странака из Босне, Херцеговине, Далмације Хрватске и Славоније, да раде заједнички, хтела је коалиција да покаже да и она ради за тријализам и то јаче него праваши, јер праваши зову у своје коло само Хрвате из тих крајева, а коалиција зове и Србе. То се допада и онима око „Обзора“, па замерају правашима, што потискују Србе и коалицију. И „Србобран“ се хвали (у 147. броју), да је коалиција ставила у изглед ширу акцију, акцију од народног значаја, док је правашка акција чисто странчарске природе и за то без наде на успех. Кад се ове речи из „Србобрана“ протумаче на српски, онда ће сваки разумети, да Срби самосталци поручују хрватским правашима, да су они мањи Хрвати од њих јер они стварају Велику Хрватску само погоћу праваша Хрвата, а коалиција и Срби самосталци хоће и Србе да увуку у рад за Велику Хрватску. Да иле праве се бољи Хрвати и од Хрвата. Али Срби из Босне и Херцеговине поручују самосталцима: Сиктер, бре. Доста сте с нама трговали. Ви хоћете себи да осигурате помоћ хрватских бирача на рачун наш. Доста сте трговали с нама. Кусурајте се са Хрватима у Загребу како знате, а нас оставите на миру, јер наша је девиза: Босна и Херцеговина Босанцима и Херцеговцима! Да је тако, доказ је неуспех самосталских агената Димовића и Пелеша у Босни.

Коалиција је брзо добила од праваша одговор на свој позив у заједничку борбу против Томашића. Франковци и старчевићанци решили су да пођу слично у изборе посланика и да чине једну целину према осталим странкама у Хрватској и Славонији. У новом сабору сачињаваће сви правашки један посланички клуб, па ће сложно поступити како према влади тако и према осталим странкама а и у вансаборском раду ће настојати, да се постигне слога свих праваша. У исто време изречено је јединство свих правашких странака из хрватских земаља (Хрватске, Славоније Далмације, Истре, Босне и Херцеговине), па су изабрали врховну управу, у коју улазе шесторица из Хрватске и Славоније, по тројица из Истре Далмације и Босне и Херцеговине. Они ће ступити у везу са Словенцима. Циљ је удруженим правашима, да створе Велику Хрватску у оквиру Благослов из Бечa на овај рад већ је стигао. Но о том другпут. Засада указујем на значај слоге франковаца и старчевићанаца, јер је она у првом реду уперена против коалиције. Старчевићанци су при последњим изборима помагали коалицију, а сада се везали са франковцима, који неће слогу са коалицијом, док не прихвати правашки програм Коалиција ће дакле остати осамљена. Но то њу не буни, да именује већ и кандидате. Самосталци су изабрали и свој извршни одбор који је већ истакао кандидате Многи су радовали, хоће ли Никола Петровић и опет бити самосталски кандидат у Старој Пазови!

Проговорила је и влада, па је поручила, да она још није одлучила о распуштању хрватско-славонског сабора, нити о времену за нове изборе посланика. Сигурно је послушала савет франковца Пребега, па неће да жури, док се не спреми добро за изборе а и франковцима треба времена, јер су се сад тек сливали са старчевићанцима.

Раде Неимаре.

Заплет због Марока.

Сав свет живо прати догађаје, што се развијају између три велике силе у питању Марока. Од развоја тих догађаја зависи мир у Европи.

У питању Марока данас стоји на једној страни Немачка, а на другој Француска и Енглеска. Немачка тражи од Француске отштете, што ће јој оставити посве одрешене руке у Мароку. Она тражи, да јој Француска у име те отштете уступи целу обалу и део до реке Санга у француској насеобини Конгу, и право евентуалног првенственог откупа белгијског Конга. Санга, притока реке Конга, пресеца у североисточном правцу француску насеобину Конго на два дела и то на месту, које је најближе граници држави Конга и граници немачке насеобине Камеруна. Француској би тада остало само залеђе целе насеобине Конга, а изгубила би сваку непосредну везу са Атлантским Океаном. Веза би с морем могла имати само преко немачког или белгијског земљишта. Немачка би дакле удвостручила свој посед у Африци; уз своју насеобину Камерун, који обухвата око 200 хиљада квадратних миља, добила би најмање још 200 хиљада квадратних миља, а што је главно знатан део обале на Атлантском Океану, на којој има и два велика пристаништа Либрвил и Лоанго.

На тај претерани захтев Немачке Француска не може да пристане По саовећању „Рајтерове агенције“, немачки захтеви превазилазе све, „што се икад могло сматрати као немогуће“. Не само садашња француска влада, него ниједна француска влада уопће никад неће пристати на таке захтеве.

Но против немачких дрских захтева устала је и Енглеска и то врло одлучно. Лондонски лист „Тајмс“ пише, како би таки уступци Немачкој очевидно били противни интересима Енглеске у Африци, и то са више разних и важних гледишта. „Тајмс“ каже још, како би ти уступци били толико несразмерни са ма каквим уступком Немачке у Мароку, да је тешко и веровати у обилност немачких захтева. — Енглески пак министар финансија Лојд Џорџ отворено је рекао на свечаном ручку лондонског градског начелника, циљајући на немачке захтеве, како Енглеска истина жели да се очува мир, али хоће да очува и свој углед међу великим силама, те ако би се Енглеској „натурио такав положај, у коме се мир не би могао одржати, а да се не жртвује високи положај Велике Британије и да се Велика Британија не омаловажи, када су у питању њени животни интереси, онда би мир по Енглеску био једно несносно понижење, које не би никад могао допустити један велики народ,“ као што је енглески

После тог одлучног и јасног говора енглеског министра, држи се, да ће се Немачка уразумити. Енглески министар није говорио тако, т х да можда заплаши Немачку. Енглеска се

спрема, да важности тим речима својих државника дође и делом. Енглеска атлантска флота требала је да иде у шведске и норвешке воде, али је изненадно добила налог да остане где је да остане у Портсмуту. У тој флоти има пет дредноута и седам крстарица. Ако су и резервисте домаће енглеске флоте добиле заповест, да буду спремне Немачка из тих поступака енглеске владе може видети, да речи енглеског министра нису биле просте претње.

Сад је ред на Немачку, да или повуче своје претеране захтеве или ће доћи до рата, чији се размер данас не може још ни бливу одредити а још мање последице. У Берлину се још кочоперe, па кажу: На што се увређујеш; нека Француска повуче своју војску из Марока, па ће и немачки бродови отпловити из агадирске луке и биће све по старом. Но опће је мишљење да ће Немачка бити већ скромнија и устукнути испред одлучна држања Француске и Енглеске.

Арбанашки устанак.

По најновијим гласовима из Цариграда, турски посланик на Цетињу води и опет преговоре са Арбанасима, па се у Цариграду тобоже надају да ће се преговори овога пута свршити са предајом усташа и повратком ускока. Међутим су ти цариградски гласови пуштени једино ради тога, да се прикрије прави положај. О предаји усташа и повратку ускока за сада не може бити ни говора, а можда ни доцније. Арбанаси су уверени да их турска влада хоће својим обећањима да обмане. Турци су прогласили примирје, а овамо непрестано нападају на усташке положаје и пале арбанашка села. Они хоће да добију само времена. У Скадар и побуњене крајеве даномице стиже нова турска војска, а сада је турска влада наредила мобилизацију читаве војске у европској Турској.

Те припреме турске не чине се само ради угушивања арбанашког устанка, него су намењене и Црној Гори, коју Турска не престаје сумњичити и изазивати. Црна Гора то добро види, и спремна је, да у сваком часу одбије покушај нападаја од стране Турске.

Арбанаси такође дају отпора турским нападајима, и то с успехом. Турска је војска последњих дана имала знатних губитака Последњи гласови са бојишта, који стижу преко Цариграда, говоре о жестоком бој у близини црногорској граници, у коме је било знатних губитака и с једне и с друге стране Из Цариграда оптужују и опет Црногорце, да су у том бој помагали усташима.

Устанак се међу арбанашким племенима шири све јаче. Устали су на оружје чак и православни Арбанаси, Тоске. Револуција као да ће букнути и у самом Цариграду.

Бугарске чете.

Из Скопља пишу: Кретање бугарских чета постаје из дана у дан живље. Сваким даном стижу гласови о притиску што га врше на српска и поједина њихова села, која су ван организације, да би их увукли у четнички покрет.

4. јулија прешли су Вардар код села Уланца близу Градског бугарске војводе Пане Николов, Јордан Прле и пуковник Сијанов са 80 четника, неколико товара пушака и муниције и упутили се кроз Клепу у село Попадију, где их је сачекао војвода Милан Јурков. Одатле су отишли преко Тројака у прилепској кази за Дримкол.

Говори се, да ће бити установљено још неколико војничких чета за гоњење чета. Узеће се по избору официри, к ји познају све крајеве и земљиште За шефа биће наименован Асан беј.

Како се може без новаца живети?

Пишу из Париза: Један париски репортер је хтео показати, како се може без новаца живети, и опкладио се да ће цео један дан јести и пити, а у вече још и у оперу ићи, и за све то неће ни потуре платити. Опкладу је добио на следећи начин: У подне је отишао у једну велику гостионицу, где су се дневно преко хиљаду гостију костирали, и ту седне за један сто, а да је ко и приметио да он једе. Околина га је држала за каква нова госта, а он се тако и понашао да им је сумњу отклонио. После подне у 3 сата отиде у цркву, где се баш венчавали. Ту се помеша са осталим сватовима, и отпрати друштво до куће, где је сјајно уживао и неколико чаша шампањца попио. У 5 сати је, са пет стотина људи, чиновника отишао у палату грофице Б., он истина није био позват, али је зато тамо био и учествовао на примању, а свечаност је била приређена у славу прстена најстарије грофичине ћерке. И овде је јео посластица и пио шампањца. Увече у 7 сати су га већ видели у једној најмодернијој ресторани, у чијим је просторијама једно нормандско друштво приредило банкет. Овде је рекао да је он одборник, који ће дочекивати, и да неће моћи доспети да после вечера, него да му одмах сад даду, и то што добро, а на брзу руку. Жељи су му удовољили и пре но што су први гости и дошли он је последњу тачку банкета одужио. У опери оде право управитељу и понуди му се на какву услугу, и управитељ га једноставно прими и понуди за то вече. И тако је он на овај начин добио опкладу. Али свакоме, нарочито сиротом човеку, не може овако што поћи за руком, јер је већ одело скопчано са оваким приликама, а уз то и понашање, ако ко хоће да буде неприметно примљен.

Из шале збиља.

На Елис-Исланду, где прегледају досељенике у Америку, десила се ових дана веридба и свадба, пре које се одиграла замршена љубавна историја На немачкој лађи „Президент Грант“, која је носила путнике у Америку, путовао је један господин, по имену Луc, који се уз пут на броду, да би растерао досаду, удварао некој г-ци Кластан, а у исто доба и једној милокрвној хамбуршкој удовици. Ни једна од драгана му није знала за ону другу, јер док је удовица увек по подне дуго, скоро до вечера спавала, дотле је г-ца Кластан била вреднија, али рано одлазила и да легне. Неугодност се догодила тек кад су стигли у Америку, када се млади Дон Жуан силазио са лађе испод руке са обе веренице, од којих ни једна није хтела да се одрече свога права. Најзад је Луc морао да одлучи и он изабере г-ђицу Кластан. Изабрао је њу пак с разлога, што је на путу платио 50 марака шампањера удовици, док га је девојка волела искрено, без и најмања користољубља. Поток суза из очију младе удовице нису могле одвратити Луса, и ствар би се била брзо свршила, да није постала сумњивом одбору за уселавање, који је све троје отправио на Елис-Исланд. Ту се Луc морао одмах верити и венчати са г-ђицом Кластан, а лепу удовицу су хтели послати натраг у Хамбург, да се није пријавила њена родбина из Америке и захтевала да ју пусте к њима.

Кратке вести.

— Веридби српске принцезе Јелене био је присутан и грчки краљ Ђорђе, који се бави у Раконвђију као гост талијанског краља.

— Код Јагодине сударио се убрзали железнички особни воз са једном локомотивом. Повређено је више лица лако, а оштећене су обе машине и неколико вагона.

— Начелник среза косаничког у Србији извршио је ових дана четири смртне казне. Сви су погубљени осуђени на смрт због убијства.

— Приликом последњег пописа народа успостављено је, да у Галицији има три и по милијона Пољака, три и четврт милиона Малоруса (Русина), скоро 900 хиљада Чивута и 200 хиљада Немаца Ма да Пољака нема много више од Малоруса, ипак имају они трипут толико посланика као Малоруси.

— Пронела се вест, да су лечници установили, да је шпањолски престолонаследник, који је сада у трећој години живота, сасвим нем.

— У Дебрецину је изгорело реформатско гробље. Погорели су сви дрвени крстови на простору од 500 квадратних метара. Ватра је убачена жигицом у суву траву.

— Ката Диконић у Новим Јанковцима код Винковаца родила је троје здраве деце, једно мушко и двоје женске. Сва су деца здрава, а и породиља, само не могу да се исхране због сиротиње.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Брзојави „Застави“

Стигли 14. јула.

Увоз стоке из Србије.

Беч. Заједнички министар спољних послова Ерентал одлучио је, да се повећа количина меса, која се увози из Србије у Аустроугарску.

Колера.

Цариград. Овде је установљено девет нових случајева колере.

Ухваћена тровачица.

Сегедин. У Кечкемету је ухапшена Марија Гержањи, која је многе отровала.

Пожар у Цариграду.

Цариград. Мисли се, да су Грци подметнули пожар, да би уништили мобилизационе планове у турском војном министарству.

Изјава турског војног министра.

Цариград. Турски војни министар Махмуд Шефкет паша изјавио је новинарима, да се нада да неће бити рата Турска је спремна и на рат. Нада се, да се велике силе неће мешати у унутарње турске послове, јер би иначе био угрожен европски мир.

У Земуну
Др. Јован Радивојевић
:: преселио је своју ::
адвокатску канцеларију
из господске улице број 3.
У ГЛАВНУ УЛИЦУ БРОЈ 16.
у кућу госп. Ст. Ј. Капамације,
где се преселила и
Српска Народна Штедионица д. д.
1061 7—10

Част ми је п. н. грађанству из места и са стране препоручати се, да се примам за премештање и оправке трепаних фуруна као и намештању шпархета уз врло ј фтину цену.
1147 1—3 С поштовањем
Јован Самелчик
Нови Сад, Lovag ut. 3 sz.

СВЕТО-ИЛИНСКИ
ГОДИШЊИ
МИТРОВАЧКИ ВАШАР
одржаће се
дана 31. јула 1. и 2. августа т. г. н. н.
ОДНОСНО:
понедељак, уторак и среда
на који се сваковрсна марва из незаражених места дотерати може.
Уједно ће се на исте дане вашар са робом обдржавати.
1100 3—3 Градско поглаварство.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.